

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО
СПЕЦІАЛІСТА ЧЕРЕЗ РЕАЛІЗАЦІЮ МІЖНАРОДНИХ ФАХОВИХ
ПРОГРАМ.

УДК 378.663:378.31

ЛЯШЕНКО І.В.

Педагогічні науки

Вступ. Аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми в теорії і практиці свідчить про те, що дана проблема набуває значної актуальності в наш час, час поширеної інтеграції України до світової спільноти.

Процес підготовки майбутнього фахівця юриста повинен скеровуватись на досягнення високої фахової майстерності, вміння приймати рішення в неординарних ситуаціях, організація взаємодії та розвиток співпраці із закордонними фахівцями в сфері фахової і міжнародної діяльності. Підготовка таких фахівців вимагає впровадження в практику роботи ВНЗ заходів, що дозволяють б удосконалювати систему підготовки кадрів, позбавляючи її недоліків.

Питанню формування готовності до здійснення діяльності приділяли увагу багато педагогів, науковців, практиків в освітній галузі. Теоретичні положення цієї проблеми висвітлені у працях відомих філософів, психологів, педагогів. Простежується багато напрямів дослідження проблеми формування готовності до здійснення діяльності: професійна готовність до педагогічної діяльності (А. Ф. Линенко, І. В. Мороз, К. К. Платонов, В. О. Сластьонін); психологічна готовність (М. І. Д'яченко, О. О. Деркач, Л. А. Кандибович, В. О. Моляко); морально-психологічна готовність (Л. Кондрашова) і готовність до інших видів діяльності в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців (К. О. Богатирьов, В. В. Борисов, Л. Григоренко, А. Й. Капська, О. Г. Козлова, Є. В. Макагон та ін.).

Мета статті. Метою нашого дослідження є обґрунтування впливу міжнародної проектної діяльності та стажувань на професійні якості

майбутнього юриста. Завданням роботи є виявити факт мобільності майбутніх фахівців, пов'язаної із сучасними процесами євроінтеграції, проаналізувати наявність професійних фахових стажувань для студентів-юристів, визначити необхідні умови для успішної реалізації міжнародного стажування, обґрунтувати залежність професійної готовності з успішною реалізацією міжнародного стажування.

Результати дослідження. Нині державна освітня політика ставить за мету поглиблення міжнародної співпраці, розширення участі навчальних закладів, педагогів, студентів і науковців у проектах міжнародних організацій і співтовариств. Процес інтеграції вищої освіти і науки України в європейське співтовариство стає більш динамічним і досконалим. Проте наголошуємо на необхідності подальшого підвищення ефективності сформованої сьогодні системи вищої освіти і науки. При цьому треба виходити з того, що реалізувати національні інтереси можливо за умови забезпечення євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти. Це дозволить забезпечити конкурентоспроможність випускників вищої школи не тільки в Україні, а й у Європі [1].

У час інтеграції національної економіки України в структури ЄС, впливу глобалізаційних процесів на європейську інтеграцію, зміцнення громадянського суспільства, виникає нагальна потреба у підготовці висококваліфікованих фахівців із розвиненими комунікативними здібностями, здатних до активних взаємостосунків зі світом з тим, щоб пізнавати себе та світ. Сучасні студенти – майбутні фахівці, і водночас представники українського університету та країни за кордоном мають володіти культурою логічного ведення діалогу зі співрозмовниками і з аудиторією, розвивати звичку і смак до логічно коректного пошуку інформації, формувати вміння ефективно вести діалоги, критично сприймати аргументи опонентів, уміти знаходити свої потрібні аргументи і логічно грамотно спростовувати помилкові або недоведені тези своїх опонентів. Студенти мають володіти оптимальною й інформаційною "поведінкою" в різних, зокрема нестандартних або кризових інформаційно-

зовнішніх ситуаціях; умінням адекватно і швидко реагувати на дії партнерів по контактам. Одними з основних напрямів розвитку якостей сучасного громадянина України є навчання студентів приймати рішення, вибирати стратегію діяльності, збирати, систематизувати, узагальнювати інформацію, формувати власні погляди на явища, події, процеси, виявляти закономірні зв'язки життєдіяльності особистості і впливу навколишнього середовища в умовах інформаційного суспільства, формувати здатності вирішувати проблеми і задачі соціальної діяльності, моделювати ситуації, передбачати поведінкові вирази, прогнозувати явища, процеси, діяльність, приймати обґрунтовані оптимальні рішення, обирати стратегію діяльності на підставі аналізу історичних, економічних, культурних чинників [2].

Однією з найголовніших особливостей національної системи освіти й науки XXI століття є збільшена академічна і наукова мобільність. Розробляючи концепцію нашого дослідження, ми також спиралися на рекомендації міжнародного круглого столу "Майбутнє України в розширеній Європі" від 2 червня 2004 року, нормативні акти євроінтеграційної діяльності. Одними з основних пунктів євроінтеграційного напрямку діяльності українського уряду є:

- ухвалення оновленої Національної стратегії європейської інтеграції України;
- створення засадничої бази для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі та формування в суспільстві стійкої проєвропейської більшості;
- активізація роботи з виконання положень Угоди про партнерство та співробітництво з ЄС;
- реалізація заходів у рамках Плану дій "Україна – ЄС";
- адаптація у взаємодії з Верховною Радою законодавства України до законодавства ЄС; забезпечення експертної та фінансової підтримку цього процесу з боку ЄС;

- розробка разом з ЄС нової стратегії відносин "Україна – ЄС", яка передбачала б перспективу членства України в ЄС [3].

Одним із потужних важелів створення майбутнього фахівця у сфері права, який мотивує до створення професійності з високим рівнем самостійності та самоконтролю, є Європейська Асоціація Студентів Права — ELSA — найбільша у світі організація, яка об'єднує студентів права та молодих правників.

Метою створення ELSA є сприяння розвитку юридичної освіти для утвердження взаєморозуміння та соціальної відповідальності студентів-правників та молодих юристів. Досягнення мети здійснюється завдяки діяльності за трьома основними напрямками: семінари та конференції, наукова діяльність та програма міжнародних студентських стажувань, в рамках яких проводяться різноманітні заходи, спрямовані на розвиток професійних якостей майбутніх юристів.

Організація надає можливості студентам права і молодим юристам вивчати інші культури і правові системи в дусі діалогу та наукової співпраці, спрямовує студентів права та молодих юристів на міжнародну співпрацю та професійну кваліфікованість, заохочує студентів права та молодих юристів діяти на благо суспільства. Організація ELSA надає ідеальну базу для розвитку їхніх навиків, здобуття нових знань і спілкування з студентами права та юристами з усієї Європи через наукову, академічну сферу та програми студентських стажувань. Фахові міжнародні студентські стажування покликані забезпечувати обміном студентів-юристів і молодих правників, він спрямований на розвиток правової освіти і взаєморозуміння шляхом пошуку міжнародних стажувань і стажерів. Така програма допомагає майбутнім фахівцям відчувати себе юристом впливової іноземної юридичної компанії і отримати безцінний досвід роботи в галузі юриспруденції іншої країни під керівництвом справжніх фахівців своєї справи, відкрити для себе нові перспективи на майбутнє.

Міжнародні молодіжні обміни, як зазначає Л. І. Швидка, спрямовані на поліпшення стосунків між народами, вони повинні демонструвати не тільки позитивні моменти, притаманні молодіжному спілкуванню, а й суттєві характеристики функціонування суспільств, негативні моменти та наявні проблеми, внутрішні і зовнішні конфлікти тощо [4, с. 217–218].

Ю. І. Костюшина в своєму дослідженні про міжнародне співробітництво як фактор розвитку вітчизняної вищої школи зазначає, що воно є можливістю отримання нових знань, підвищення рівня професіоналізму, способів виховання терпимості та зміцнення миру. Основними факторами розвитку вітчизняної вищої школи та міжнародних зв'язків автор називає:

- демократизацію освітніх систем;
- інформатизацію вищої школи;
- підсилення науково-педагогічного потенціалу вищої школи;
- міжнародні дослідження вищої школи, які сприяють розвитку світового освітнього простору;
- зв'язок з освітніми системами країн СНД;
- розвиток західноєвропейського спрямування міжнародних зв'язків вітчизняної вищої школи [5, с. 25].

Зазначимо, що кожного року збільшується кількість викладачів та науковців українських вищих юридичних навчальних закладів, які беруть участь у міжнародних конференціях, симпозіумах, семінарах, воркшопах, деякі з них запрошуються вузами-партнерами для читання лекцій; здійснюються культурно-виховні поїздки студентів і викладачів, зокрема до Бельгії, Німеччини, Польщі, Люксембургу.

Метою програм є розвиток прагнення студентів придбати міжкультурний досвід. Гнучкість і здатність пристосовуватися до нових культурних ситуацій – ключі для успішного претендента на участь у програмах. У змісті програми університету Мінесота вказано, що учасники цієї міжнародної фахової програми є амбасадорами між програмою і своєю країною [6].

Отже, для виконання вимог міжнародних фахових програм студенти мають володіти іноземною мовою, необхідними навчальними і практичними навичками, прагненням ознайомитися з міжкультурним досвідом і поділитися культурою своєї країни за кордоном, сприяти покращенню стосунків між країнами, усвідомлювати важливість набуття професійного досвіду під час участі у міжнародній фаховій програмі для застосування його на Батьківщині.

Досвід студентів-учасників міжнародних фахових програм свідчить, що є потреба у не лише у відповідних професійних знаннях та вміннях, володінні іноземною мовою, а й правилах поведінки в тому суспільстві, в якому вони проходять стажування, знань тієї чи іншої культури, побутових звичаїв. Саме через ці аспекти в спілкуванні з представником іншомовної культури виникає цілий ряд проблем незалежно від знання мови. Врахування соціокультурних факторів спілкування сприяє полегшенню взаємодії представників різних культур. Культурологія пояснює вплив мови на формування особистості, національний характер, індивідуальний і колективний менталітет, ідеологію та культуру суспільства. Володіння соціокультурними знаннями та вміннями запобігає появі міжкультурних та міжнаціональних конфліктів та чвар, розвиває терпіння, терпимість і толерантність [7, с. 16].

Метою забезпечення якості підготовки фахівців є оволодіння студентами сучасними методами і формами організації праці, формування у студентів, на базі одержаних ними у навчальному закладі знань, професійних умінь, навичок, необхідних для прийняття самостійних рішень у реальних ринкових умовах, оволодіння професійним досвідом та готовності майбутнього фахівця до самостійної трудової діяльності, виховання у майбутніх фахівців потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності [8].

Привертають увагу роботи, в яких розв'язуються проблеми підготовки студентів до спілкування та професійної діяльності О. О. Вербицького, Т. Жижко, В. А. Кан-Калика, О. М. Леонтєва, А. В. Мудрик та ін.

У вирішенні проблеми взаємодії, спілкування та підготовки студентів до комунікативної діяльності можна виділити декілька напрямків, зокрема: формування стилю педагогічного спілкування (В. І. Андрєєв); формування особистісних якостей учителя як суб'єкта педагогічного спілкування (О. О. Бодальов, А. А. Реан); розробка критеріїв оцінювання комунікативної підготовки вчителя до педагогічної діяльності (Ю. П. Азаров, Н. В. Кузьміна); використання соціально-психологічного тренінгу під час навчання спілкуванню (Н. І. Булка, О. В. Тюптя, Т. С. Яценко); поведінка людини в стресових умовах (І. В. Доронина, В. І. Евдокимов, В. Л. Марищук); розвиток психологічної гнучкості як фактор ефективності діяльності (Л. Є. Завалкевич).

Професійну готовність студентів-юристів визначаємо як стан особистості, яка володіє такими якостями:

- високий рівень соціокультурних знань та вмінь;
- високий рівень володіння комунікативними навичками з іноземної розмовної мови;
- активна громадянська та життєва позиція;
- патріотичне ставлення до рідної країни, вміння гідно представити себе, свій навчальний заклад та свою країну за кордоном – "бути послом своєї держави";
- пізнавальна і фахова спрямованість, високий рівень сформованості професійних знань та умінь;
- здатність до адаптації у новому середовищі;
- високий рівень розвитку загальної духовної культури, етичних та естетичних ідеалів, глибоке знання традицій українського та інших народів;
- високоморальні особистісні якості;
- наявність умінь і навичок самоосвіти, здатність до самовдосконалення, підвищення професійної майстерності.

Враховуючи вищезазначене та спираючись на результати наукових досліджень з проблеми професійної готовності (К. М. Дурай-Новакова,

М. І. Д'яченко, Л. А. Кандибович), професійна готовність студентів-юристів розуміємо як складне структурне утворення, що розглядається у двох аспектах: як функціональний стан і як стійка характеристика особистості; інтегративна якість особистості, що включає систему мотивів, станів, знань, умінь і навичок. Означена готовність не є природженим явищем, вона формується й розвивається в результаті набуття людиною певного досвіду. Провідна роль у формуванні такої професійної готовності належить вищому навчальному закладу.

Висновки. Отже, погоджуючись з думкою про те, що професіоналізм – це сукупність психофізіологічних, психічних і особистісних змін, які відбуваються в людині у процесі оволодіння і тривалого виконання діяльності, що забезпечує ефективніший рівень розв'язання складних професійних завдань в особливих умовах, можна стверджувати, що саме активна участь у міжнародних студентських фахових проектах сприяє становленню фахівця належного рівня.

Подальшими розробками можуть бути аналіз професійно-спрямованих стажувань та їх роль у підготовці майбутніх юристів, зв'язок між успішністю реалізації міжнародного стажування та формуванням професійних якостей майбутнього фахівця, дослідження у сфері практичної підготовки майбутніх фахівців права.

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. Всеукраїнський громадсько політичний тижневик. – 2002. – № 26 (4984). – С. 2–4.
2. Майбутнє України в розширеній Європі // Інформаційно-аналітичний бюлетень "Європейська програма". Міжнародний фонд "Відродження". – 2004. – № 1 (липень). – С. 10–13.
3. Політика європейської інтеграції України // Інформаційно-аналітичний бюлетень "Європейська програма". Міжнародний фонд "Відродження". – 2005. – № 6 (лютий). – С. 6.

4. Швидка Л. І. До питання про актуальність дослідження проблем молодіжних комунікацій // Світова цивілізація і міжнародні відносини. – 2002. – № 1 (2). – С. 217–219.
5. Костюшина Ю. И. Международное сотрудничество как один из факторов устойчивого развития отечественной высшей школы: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – Рязань, 2003. – 147 с.
6. Minnesota State University. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.morris.umn.edu/academic/sl/student_ambassadors.html. – 1996. – 4 с.
7. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация: (Учеб. пособие) – М.: Слово / Slovo, 2000. – 624 с.
8. Кравченко С. М., Іщенко Т. Д., Хоменко М. П., Будько І. Р., Лузан П. Г., Демешкант Н. А., Літвінчук Л. Й. Методичні рекомендації щодо проведення практики студентів у аграрних вищих навчальних закладах / За заг. ред. С. М. Кравченко – К.: Аграрна освіта, 2004. –18 с.

Рецензент: канд. пед. н., доцент, Чернишова Г.Ф.

Анотація

Ляшенко І.В. «Формування професійних якостей майбутнього спеціаліста через реалізацію міжнародних фахових програм».

У статті проводиться аналіз умов формування успішного майбутнього фахівця, обґрунтовується вплив міжнародної проектної діяльності та стажувань на професійні якості майбутнього юриста, простежується факт мобільності майбутніх фахівців, проведено короткий аналіз наявності фахових стажувань для студентів-юристів, обґрунтовується залежність професійної готовності з успішною реалізацією міжнародного стажування.

Ключові слова: професійна готовність, міжнародне стажування, фахівці.

Аннотация

Ляшенко І.В. "Формирование профессиональных качеств будущего специалиста через реализацию международных профессиональных программ".

В статье проводится анализ условий формирования успешного будущего специалиста, обосновывается влияние международной проектной деятельности и стажировок на профессиональные качества будущего юриста, прослеживается факт мобильности будущих специалистов, проведен короткий анализ наличия профессиональных стажировок для студентов-юристов, обосновывается зависимость профессиональной готовности с успешной реализацией международной стажировки.

Ключевые слова: профессиональная готовность, международная стажировка, специалисты.

Annotation

Ляшенко І.В. "Forming of professional internalss of future specialist through realization of the international professional programs".

The analysis of terms of forming of successful future specialist is provided in the article, influence of international project activity and internships on the professional qualities of future lawyer is grounded, the fact of mobility of future specialists is traced, the short analysis of existence of professional internships for students-lawyers

is determined, dependence of professional readiness on successful realization of international internship is grounded.

Keywords: professional readiness, international internship, professionals.

Ляшенко І.В. Формування професійних якостей майбутнього спеціаліста через реалізацію міжнародних фахових програм [Електронний ресурс] / І.В. Ляшенко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України / гол. ред. Романишина Л. М. - 2014. - Вип. 1. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2014_1_8.pdf